

Nr 165.

Godkänd av första kammaren den 26 april 1930.

Godkänd av andra kammaren den 26 april 1930.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkt 241, gjorda framställning angående understöd till obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda skolor för husmodersutbildning jämte fyra i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 101.)

Till Konungen.

I den till riksdagen den 3 januari 1930 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1930/1931 har Eders Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 241 av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag) föreslagit riksdagen att till understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda skolor för husmodersutbildning anvisa för budgetåret 1930/1931 ett extra förslagsanslag av 40,000 kronor att utgå enligt nu gällande grunder.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft vissa inom riksdagen väckta motioner, nämligen

dels två likalydande motioner (I: 55 och II: 79), i vilka hemställts, att riksdagen till understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda skolor för yrkesundervisning måtte anvisa för budgetåret 1930/1931 ett extra förslagsanslag av 200,000 kronor, att användas i överensstämmelse med av skolöverstyrelsen angivna grunder och i enlighet med de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t finner gott föreskriva,

dels en motion (I: 137), vari hemställt, att riksdagen måtte till understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda skolor för yrkesundervisning med heldagsundervisning och sammanhängande kurs av minst fem månaders längd för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra förslagsanslag av 200,000 kronor att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med i motionen angivna grunder och enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t må finna gott föreskriva,

dels ock en motion (I: 142), vari hemställt, att riksdagen måtte besluta att till understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda skolor för husmodersutbildning anvisa för budgetåret 1930/1931 ett extra förslagsanslag av 50,000 kronor att utgå enligt i motionen angivna grunder.

Enligt riksdagens uppfattning kunna, sakligt sett, knappast några bärande skäl anföras, varför staten, som sedan många år tillbaka genom elevstipendier underlättat möjligheterna till utbildning vid folk- och småskoleseminarier, folkhögskolor, lantmanna- och lanthushållsskolor samt husmodersskolor, skulle undandraga dem, som vid yrkesundervisningsanstalter av annan art önska vinna sin utbildning, liknande hjälp. I regel befinna sig de unga, som äro hänvisade till dessa läroanstalter för sin vidareutbildning, i torftiga ekonomiska omständigheter, som göra det svårt för dem att under någon längre tid genom beivrande av skola vara uteslutna från möjlighet till arbetsförtjänst. Det torde därför icke kunna råda något tvivel om att behovet av statsstipendier bland denna kategori av ungdomen är stort och allmänt utbrett. En annan sida av förevarande spörsmål, som jämväl förtjänar beaktas, är den, att dylika stipendier även kunna utgöra ett medel att öka förvärvsdugligheten och samtidigt bereda nyttig sysselsättning åt en hel del ungdom, som icke kunnat vinna anställning i yrke. Detta betyder emellertid icke, att riksdagen ansér stipendieverksamheten böra på något sätt sammankopplas med frågan om arbetslöshetsunderstöd. Tvärtom synes det riksdagen, i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna, att någon sammanblandning härutinnan icke bör ske, utan att dessa båda former av statlig hjälpverksamhet böra hållas åtskilda, vilket givetvis icke hindrar, att avsaknaden av arbetsanställning kommer att vid stipendietilldelningen inverka på bedömandet av vederbörande elevs ekonomiska ställning.

Riksdagen finner sig alltså böra på ovan anförda skäl bevilja anslag till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda yrkesundervisningsanstalter. I avseende å omfattningen av en sådan stipendieverksamhet anförde 1928 års riksdag såsom sin uppfattning, att den borde inskränkas till att avse endast de kommunala skolorna. Den numera verkställda mera ingående utredningen i ämnet och de ytterligare upplysningar, riksdagens vederbörande utskott därutöver förskaffat sig rörande elevernas ekonomiska förhållanden och de vid de enskilda statsunderstödda skolorna utgående lärjungeavgifterna, hava emellertid övertygat riksdagen om att

en dylik begränsning icke kan anses befogad. Behovet av elevstipendier är säkerligen minst lika stort vid de enskilda skolorna som vid de kommunala, och det må vidare framhållas, att staten sedan många år anslagit medel till stipendier vid statsunderstödda enskilda husmodersskolor. Riksdagen har med hänsyn till nu angivna förhållanden ansett sig böra medgiva, att stipendierna må kunna utgå till elever vid såväl kommunala som enskilda läroanstalter för yrkesundervisning, under förutsättning att dessa läroanstalter äro statsunderstödda. Den av skolöverstyrelsen förordade bestämmelsen, att endast skolor med heldagsundervisning och sammanhängande kurs om minst fem månaders längd härvid böra ifrågakomma, synes riksdagen lämplig.

Vad i övrigt angår de villkor och bestämmelser, som böra gälla för ifrågasvarande stipendiernas utgående, synes det riksdagen, att de för folkhögskolestipendierna stadgade föreskrifterna böra lända till efterrättelse även för dessa skolors elever. Enligt 1929 års riksdags beslut genomfördes vid folkhögskolorna en uppdelning av eleverna i tre behovsgrader och stipendiebeloppen bestämdes till respektive högst 45, 25 och 15 kronor. Sammanlunda synes riksdagen böra bli förhållandet vid yrkesundervisningsanstalterna. Riksdagen hänför då till dessa anstalter även husmodersskolorna, vilka hittills åtnjutit särskilt anslag för ändamålet men som hädanefter torde böra erhålla sina stipendiemedel från samma anslag som övriga yrkesutbildningsanstalter. Fastställandet av stipendiebeloppen till respektive 45, 25 och 15 kronor innebär för husmodersskolorna en höjning av stipendierna på sätt i motionen I: 142 yrkats. Riksdagen har för sin del icke kunnat finna några giltiga skäl att ifråga om stipendiebeloppens storlek göra någon åtskillnad mellan de olika slagen av yrkesutbildningsanstalter, och då riksdagen kommit till den uppfattningen, att för sistnämnda anstalters elever beloppen 45, 25 och 15 kronor kunna anses skäligen, böra alltså även husmodersskolornas lärjungar komma i åtnjutande härav.

Uppdelningen i tre behovsgrader i stället för de förutvarande två genomfördes för att de myndigheter, som handhava stipendiernas utdelning, skulle kunna bättre anpassa stipendiernas storlek efter elevernas skiftande ekonomiska förhållanden. Riksdagen vill inskräpa vikten av att prövningen härutinnan göras så samvetsgrant som möjligt med stöd av bl. a. utav trovärdiga personer bestyrkta redogörelser för elevernas ekonomi och övriga personliga förhållanden, såsom fallet nu är vid folkhögskolorna och husmodersskolorna, och att hänsyn därvid tages till alla de faktorer, som rimligen böra inverka på frågan, såsom huruvida eleven har tillfälle att under skoltiden vistas i sitt hem eller hos anhöriga, huruvida elever måste vidkännas resekostnader för att kunna bevista skolan, huruvida elevavgifter utgå och dessas storlek, huruvida i skolan mat erhålles utan ersättning och dylikt.

Närmare föreskrifter angående stipendiernas utgående torde få ankomma på Eders Kungl. Maj:t att meddela.

Stipendieanslaget torde, på sätt av skolöverstyrelsen och jämväl i de föreliggande motionerna föreslagits, böra erhålla förslagsanslags natur. Givetvis är det svårt att nu någorlunda exakt beräkna, huru stort belopp som för ändamålet kan vara behövt för budgetåret 1930/1931. Riksdagen anser sig dock kunna utgå från att den av skolöverstyrelsen angivna summan, 200,000 kronor, skall visa sig tillfyllest och har därför bestämt anslaget till detta belopp.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag och ovannämnda motioner (I: 55, II: 79, I: 137 och I: 142), till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning med heldagsundervisning och sammanhängande kurs av minst fem månaders längd anvisat för budgetåret 1930/1931 ett extra förslagsanslag av 200,000 kronor att utgå i överensstämmelse med de av riksdagen ovan angivna grunder och enligt de närmare bestämmelser i övrigt, Eders Kungl. Maj:t finner gott meddela.

Stockholm den 26 april 1930.

Med undersåtlig vördnad.
